

2. Бобух І. М. *Економічна оцінка людського потенціалу України як елементу національного багатства*. Демографія та соціальна економіка. 2009. № 2. С. 102–113. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9109/10-Bobyh.pdf?sequence=1> (дата звернення: 02.05.2021).

3. *Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів* / Комітет з питань освіти і науки : сайт. URL: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?currDir=48718> (дата звернення: 02.05.2021).

4. Сілантьєв О. І. *Сучасні теоретико-методологічні підходи до трактування потенціалу розвитку макроекономічних систем*. Академічний огляд. 2017. № 1 (46). С. 14–25. DOI: 10.32342/2074-5354-2017-1-46-2.

УДК 331.5-053.67

Перепельчук Тетяна Вікторівна
*ст. викладач кафедри управління персоналом і економіки праці,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДІ ЯК ОСОБЛИВОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ

JEL classification: J130; J210

Сталий розвиток та успішність трансформаційних процесів в Україні значною мірою залежать від активної участі у них молоді. Модернізація економіки країни потребує ефективного включення молодого покоління в економічну сферу, оскільки саме молоді кадри мають особливі здатності, які визначаються їх професійно-трудовим і особистісним потенціалом, на відміну від працівників інших вікових категорій. Саме молодь є дуже чутливою до нововведень і спроможна гнучко реагувати на них, може більш швидко освоювати нові технології і устаткування, які відповідають сучасним інноваційним вимогам виробництва і суспільства, здатна генерувати і запроваджувати принципово нові рішення існуючих економічних, технічних, інформаційних та інших проблем. Тому тенденція щодо зменшення питомої ваги молоді у складі ЕАН України за 2015–2019 рр.: 2015 – 37,5%, 2016 – 36,48%, 2017 – 35,9%, 2018 – 35,01%, 2019 – 34%, тобто на 3,5% за аналізований період – є негативною і може відповідно відбитися на показниках економічного розвитку країни [1, с. 146].

Поняття «молодь» в науковій літературі не нове. Ця категорія розглядається і різноманітно трактується в різних наукових галузях – філософії, психології, педагогіці, економіці, соціології та ін. Переважно робиться акцент на соціально-демографічних характеристиках молоді. Питання ж дослідження молоді як особливої соціально-економічної категорії, зокрема, найбільш важливих особливостей та виконуваних функцій, які впливають на її ефективну реалізацію і використання на ринку праці є недостатньо розробленими і тому потребують поглибленого обґрунтування.

Так, І. М. Леган визначає молодь як «соціально-демографічну групу, яка в процесі соціалізації набуває певних особливостей фізіологічного, фізичного, освітнього, професійного, культурного та морального характеру» і підкреслює, що це поняття є інтегрованим і характеризується такими ознаками: «віковою межею, психологічними особливостями, специфікою соціального статусу та соціальної поведінки, а також особливим місцем в соціально-демографічній структурі та громадсько-політичному житті суспільства» [2, с. 18].

Показники нижньої і верхньої вікових меж молоді мають досить великий розбіг у різних країнах та відповідно до визначень окремих організацій (табл. 1).

За даними табл. 1 найбільший граничний вік молоді серед наведених країн, означений в Україні згідно зі статтею 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» № 2998-ХІІ від 05.02.1993 р. – від 14 до 35 років [3].

Варто відмітити, що дослідники, які займаються проблемами молоді (В. В. Онікієнко, Я. В. Кружельницька, Е. М. Лібанова, С. І. Пирожков, І. В. Франюк, Н. В. Анішина, О. В. Абашина, О. О. Юшкевич), не сформуливали єдиного підходу щодо визначення молоді як соціально-економічної категорії. Можна стверджувати, що найважливішим критерієм приналежності молоді до окремої соціально-економічної групи населення теж є вік. І верхня, і нижня вікові межі соціально-економічної категорії «молодь» є предметом наукових досліджень та суперечностей і обґрунтовуються вітчизняними науковцями на рівні 14–15 років – нижня межа та 29 років –

верхня межа. Від віку залежить формування у ранні періоди життя необхідних фізичних, духовних, інтелектуальних якостей людини, які необхідні для участі у виробничому процесі та їх розвиток у більш пізні молодіжні періоди, а також професійне становлення, початок трудової біографії та (або) сімейного життя.

Таблиця 1

Вікові межі молоді

№ з/п	Країна, організація	Вікові межі молоді
1.	Країни Європи	Від 13-14 років до 29–30 років
2.	Країни СНД	Від 16 до 30 років
3.	Російська Федерація	Від 14 до 30 років
4.	ООН	Від 15 до 24 років
5.	США	Від 12 до 24 років
6.	Україна	Від 14 до 35 років

Джерело: розроблено автором за даними [2, с. 18; 3]

Переважає більшість вчених, серед яких М. П. Перепилиця, Є. В. Касімовський, М. Х. Тітму, І. М. Леган, умовно виокремлюють три періоди у житті молодих людей: перший (14)16–(17)19 років; другий – (18)20–24 роки; третій 25–29 років. Для даних періодів характерні такі особливості: 1-й – здобуття середньої, загальної та спеціальної освіти, початок трудової діяльності, залучення до багатьох сфер суспільного життя; 2-й – завершення навчання за обраною спеціальністю, працевлаштування та початок самостійного трудового та/або сімейного життя; 3-й – участь у трудовій діяльності, зацікавленість у перспективності праці, дотримання певних позицій та розв’язання питань сімейно-побутового влаштування.

У цьому контексті (періодів життя молоді) варто виділити важливі соціально-економічні функції, які молодь виконує в суспільстві: 1) функція соціалізації полягає у завершенні соціалізації і періоду становлення особи, здобутті визначеного соціального статусу; 2) освітньо-професійна функція – завершення навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, вибір професії та первинна професійна підготовка; 3) інтеграційна – залучення молоді до трудової та соціальної діяльності; 4) відтворювальна (соціодемографічна) функція – створення сім’ї та забезпечення демографічного відтворення населення [4, с. 226].

Виконання молоддю вищеозначених важливих для суспільства функцій значно впливає на показники рівня її економічної активності та зайнятості. Тому серед молоді економічно активна частка значно менша ніж економічно неактивна частка порівняно з іншими віковими групами населення і, відповідно, менша частка зайнятих. Таке становище свідчить про те, що в умовах обмеженості ресурсів для праці певна частина молоді може бути резервом, який можна задіяти на ринку праці.

Таким чином, молодь як особлива соціально-економічна група суспільства визначається за віковими категоріями, за місцем, яке вона посідає в соціальній структурі суспільства, та за особливостями соціального та економічного становлення і розвитку [4, с. 225–226] і є частиною трудових ресурсів суспільства та частиною економічно активного населення України.

Література

1. *Робоча сила України 2019* : стат. збірник / Державна служба статистики України, 2020. С. 146. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_r_s_2019.pdf (дата звернення: 06.05.2021).
2. Леган І. М. *Конкуренстоспоможність молоді на ринку праці : шляхи забезпечення та напрями підвищення* : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 / Національна Академія Наук України Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи. Київ, 2015. 285 с. URL: https://idss.org.ua/avtoref/2016_Legan_dis.pdf (дата звернення: 05.05.2021).
3. *Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні* : Закон України № 2998-ХІІ від 05.02.1993 р. Дата оновлення: 09.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> (дата звернення: 06.05.2021).
4. Абашина О. В. *Молодь як суб’єкт економічної зайнятості*. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки : зб. наук. праць. 2008. Вип. 13. С. 222–228. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/1092> (дата звернення: 05.05.2021).